

**«Қазақстанның су қауіпсіздігі: заманауи
сын-қатерлер мен оларды шешу перспективалары»
тақырыбы бойынша өткен Үкімет сағатының
ҰСЫНЫМДАРЫ
(2020 жылғы 6 қараша)**

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті - Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың 2012 жылғы 14 желтоқсандағы «Қазақстан-2050» Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» және Қазақстан Республикасының Президенті Қ. К. Тоқаевтың 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Жаңа Жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Қазақстан халқына Жолдауларын негізге ала отырып, су қауіпсіздігін қамтамасыз ету бөлігінде,

су ресурстарын Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету факторы ретінде қарастыра отырып, ал олардың сапасы мен саны ел азаматтарының денсаулығы мен әл-ауқатына тікелей байланысты болатын кез келген мемлекеттің дамуының негізгі өлшемдері болып саналатынын ескеріп,

орталық және жергілікті атқарушы органдардың ақпаратын, депутаттардың, халықаралық ұйымдар өкілдерінің, ғалымдар мен мамандардың сөздерін тыңдай отырып, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенаты **ҰСЫНАДЫ:**

Қазақстан Республикасының Үкіметі мынадай басым мәселелерді шешу жөнінде шаралар қабылдасын:

1. Халықаралық ынтымақтастық, оның ішінде:

- «Біздің әлемді қайта құру: 2030 жылға дейінгі кезеңге арналған Орнықты даму саласындағы күн тәртібі» БҰҰ-ның Орнықты даму саласындағы мақсаттарын ескере отырып, шекаралас мемлекеттермен трансшекаралық өзендер бойынша халықаралық шарттарды өзектендіру;

- 2019 жылғы 27 қарашада Парламент Сенатындағы парламенттік тыңдауда атап өтілгендей, трансшекаралық өзендер бойынша кәсіби келіссөздер комиссиясын құру, оған ерекше мәртебе (оның мүшелерінің тұрақтылығы мен сабақтастығы) беру;

- трансшекаралық өзендерде кез келген төтенше жағдайлардың туындау мүмкіндігін алдын ала отырып, шектес мемлекеттермен қол қойылған халықаралық шарттардың орындалуына мониторинг жүргізу.

2. Нормативтік құқықтық негізді жетілдіру, оның ішінде:

- гидротехникалық құрылыстардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге; ирригация мен дренажға; ауыз сумен жабдықтауға және су бұруға байланысты заң жобаларының пакетін әзірлеу;

- Су кодексіне кешенді талдау жүргізу және Экологиялық кодекстің жаңа редакциясында Парламент Сенатының парламенттік тыңдауында көзделген ұсыныстарды анықтау (2019 жылғы 27 қараша).

3. Халықты, қоршаған ортаны және ел экономикасын сумен қамтамасыз етуге кепілдік берілген шығындарды азайту, сондай-ақ шектес мемлекеттерге су тәуелділігін төмендету мақсатында Су шаруашылығы инфрақұрылымын тек

мемлекеттік бюджет есебінен ғана емес, сондай-ақ мемлекеттік-жекешелік әріптестікті дамыту есебінен де жаңғырту және реконструкциялау.

4. Мынадай заманауи технологияларды қолдану:

- Қазақстан Республикасының Су шаруашылығын, оның ішінде елдің су ресурстарының ғарыштық мониторингін цифрландыру;
- Гидротехникалық құрылыстарды басқаруды автоматтандыру;
- суды үнемдеу, өнеркәсіпте, ауыл және коммуналдық шаруашылықта тұщы суды тұтынуды азайту.

5. Кадрларды даярлау және ғылымды дамыту, оның ішінде:

- су шаруашылығының қазіргі заманғы болмысы мен проблемаларын тереңдете зерделей отырып, елдің жоғары оқу орындарындағы білім беру стандарттарын қайта қарау;

- су ресурстары жөніндегі уәкілетті органның қызметімен ғылыми институттардың ғылыми-техникалық және өндірістік әлеуетін шоғырландыру;

- мемлекет тарапынан қаржыландырылмайтын, ЮНЕСКО қамқорлығымен Орталық Азия өңірлік гляциологиялық орталығының құрылуы (құру туралы шешім 2012 жылы ЮНЕСКО-мен үкіметаралық келісіммен қабылданды).

6. Тасқын сулардан және су тапшылығынан су шаруашылығының жеткіліксіз қорғалуы, оның ішінде:

- су қорғау аймақтары мен белдеулері шегінде орналасқан тұрғын үйлер мен объектілерді су басуына жол бермеу, жергілікті жердің рельефін ескере отырып, елді мекендердің бас жоспарлары мен егжей-тегжейлі жоспарлау жобаларына өзгерістер енгізу;

- көктемгі су тасқыны құбылыстарына дайындалу үшін су өткізу құрылыстарының өткізу қабілетін қамтамасыз ету;

- жолдарды жобалау, салу, реконструкциялау, жөндеу және пайдалану кезінде табиғи-климаттық факторларды, ең жоғары көлемдердің өту параметрлерін және су өткізу құрылыстары арқылы су қозғалысының табиғи жолдарын есепке алу;

- су тасқыны кезеңінде су қоймаларының қауіпсіз көлемін анықтау және олардың толтырылуына тұрақты бақылауды қамтамасыз ету, оларды алдын ала босату үшін шаралар қабылдау;

- иесіз Гидротехникалық құрылыстарды коммуналдық меншікке беру;

- жер үсті, жер асты және жаңбыр суларын ретімен бағыттау үшін нөсерлік кәріз жүйесін және арық желілерін дамыту;

- 2021-2023 жылдарға арналған Су тасқыны қаупінің алдын алу және жою жөніндегі жол картасын ұзарту.

- су тасқыны кезеңінде халыққа және экономикаға қауіп төндіретін гидротехникалық объектілерде құлақтандыру жүйесін енгізу;

- көпфакторлы зерттеу жүргізу және бөгеттердің қауіпсіздігі декларациясын әзірлеу бойынша шығындарды қаржыландыру.